

A népzeneről a torzított furulyáig

A Kerekes Band a Mandinernek

Torzítópedállal bolondítja meg a furuglát Fehér Zsombor, a Kerekes Band egyik alapítója, akiről az autentikus népzeneről, tíz év gyűjtésről, az együttes saját útjára találásáról és a bárbar hegyi zenéről beszélgettünk a Főnő Budai Zeneház 25 éves jubileumának keretében.

1995-ben táncmuzika zenekarként indult, az elmúlt tizenöt évben a hazai világműzenei színtér egyik legnépszerűbb formációjává vált az önmagát régóta ethnofunkként definiáló Kerekes Band. Alapító-vezetője, a furulyás Fehér Zsombor (1979) tizennégy évesen a Szederinda Néptáncgyűjtés tagjaként jutott el az Egyszólam népzenei táborába, nem sokra rá erdélyi és palócföldi népdalgyűjtő körutakon járt, majd ütőgardonos öccsével, Viktorral eleinte kettesben, később kvartetté bővülve tartották táncmuzikát az egri Ifjúsági Házban. Az ezredforduló idején formálódtak ze-

Fotó: Huszár Márk

nekarrá, hozták be a moldvai népzenebe a tájidegen hangszereket (kezdetben csak a brácsát, később a gitárt és baszuszusgitárt), kezdték el vegyíteni a népzenei alapokat funkos, jazzes, rockos és elektronikus elemekkel. Magasról tettek arra, hogy mit illik és mivel – kizárólag azt nézték, miként lehetne még erőteljesebb hangzásúvá, még döngölősebbé tenni a maguk zenéjét. És az általuk képviselt funkos improvizatív „csüddöngölőre” a kereslet változatlan.

*

– Azt tudjuk, hogy a Fehér család az 1700-as évekig visszavezethető juhászfamilia, és ha kellett, betyárokat is bújtatott Heves megyében. De mégis, az öccsével milyen kulturális, zenei örökséget hoztatok otthonról? – Városi fiatalok vagyunk, de a szüleink révén erősek a falusi kötődéseink. Szüleink a revival mozgalom tagjai. Édesapánk Berzeviczy-Fehér János fazekas, körtemuzsika-készítő, édesanyánk pedig viseletkészítő, a Népművészet Mestere. Felgyűjtötte a Heves megyei népviseleteket, majd azokból a népi motívumokból kiindulva ma is hordható, saját kollekción hozott létre. Tehát lényegében ugyanazt csinálta viseletben, mint amit mi később zenében, amikor – a gyimesi furulyás Karácsony Lázár szavával élve – egy-egy motívumot kivirágoztattunk, és az ősi dallamokat a saját tapasztalataink alapján hallgathatóvá tettük a mai fiatalok számára.

Nagyszüleink a palócföldi, pár száz lelkes zsákfaluban, Fedémesen laktak, rengeteget tanultunk tőlük. Nemcsak népdalokat, hanem hogy úgy általában, miként működött a falusi élet. Nagypapa hamar tisztába hozott minket: „Te

tényleg azt gondoltad, fiam, hogy egész életünkben táncoltunk és énekeltünk? Szombaton volt egy buli a fonóban, vasárnap elmentünk misére, és kész.”. Úgyhogy Viktor öcsémel együtt megismerhettük a falusi élet nehézségeit is: kapáltunk, kukoricát tördeltünk, a ház körül sűrögtünk. Amikor először jártunk Gyimesben gyűjteni, ott is ugyanez történt: Tímár Viktor bácsinál előbb fát hasogattunk, elrendeztük az istállót, és csak ezt követően vette elő a hangszereit.

– Fiatal korotokban Fedémesen működött még vonós banda?

– Saját nem, viszont az egymással erős szimbiózisban élő négy község – Tarnalelesz, Bükkszenterzsébet, Szentdomonkos és Fedémes – közösségét egyaránt a tarnaleleszi cigánybanda szolgálta ki a lakodalomban, a búcsúban, a keresztelőn vagy a temetésen.

Az ezredfordulón a Hagymányok Házában dolgoztam dokumentaristaként, ott ajánlottam Vavrincz András figyelmébe ezt a bandát, amellyel aztán 2001 körül készítették felvételeket a Főnőben zajló *Utolsó Óra* programban. A táncmuzika mozgalom számára tehát igazából mi fedeztük fel a tarnaleleszi zenekart, azóta szerencsére szép ismertséget futottak be, legutóbb Szalononak is játszottak tőlük egy táncrendet egyik lemezükön.

Az *Utolsó Óra* programra amúgy vitünk magunkkal két énekest is: nagypapánkat, Vincze Busa Rudolfot és nagybátyánkat, Fehér Giri Józsefet, a később a Kerekes Band egyik számában szereplő Tanyasi Jósikát. Számukra olyan lehett Budapest, mint nekem lenne New

folkMAGazin

LELŐHELYEK

TÁNCMŰZSÉLY ALAPÍTVÁNY

FOLK MAGAZIN SZERKESZTŐSÉG

1011 Budapest,

Szilágyi Dezső tér 6. I. em.

Tel.: (1)-214-3521

Interneten megrendelhető a

www.folkmagazin.hu oldalon

NÉPTÁNCOSOK KELLÉKBOLTJA

1137 Budapest, Katona József u. 21.

Tel.: (1)-239-1199

ÍRÓK BOLTJA

1061 Budapest, Andrásy út 45.

Tel.: (1)-322-1645

KALÁKA ZENEBOLT

Bp., V. ker., Deák Ferenc tér 4.

Tel.: (1)-267-5331

A FOLK

1074 Budapest, Dohány u. 84.

Tel.: (1)-351-3341

York, ha egyszer eljutnék oda, mondjuk az Electric Ladyland stúdióba. Kifésülködtek, beállították a hajukat, felvették a legszebb ruhájukat, és mindenféle izgalom nélkül elénekelték a nótákat.

– Ekkor már javában működött a Kerekes együttes. Miként került először a kezébe hangszer?

– Ének-zene tagozatos általános iskolába jártam, az énekkar a közösség miatt érdekelt, de nem gondoltam, hogy ebből bármi lesz. Édesanyánk hatására Viktor öcsémmel a Szederinda Néptáncegyüttes táncosai lettünk, ahol olyan muzsikuskok kísérték, mint Soós Csaba (ma Magos zenekar), Bobár Zoltán vagy Bognár András (később Tárkány Művek). Aztán, amikor 1993-ban az egyik középiskolai táborban a dudás-furulyás Dsupin Pali a hagyományokról mesélt, míg a többiek szenvedtek (mert-hogy csajozni és inni szerettek volna), én ámulva hallgattam. Olyanokat mondott ugyanis, amiket korábban odahaza a szüleinktől hallottam. Pali hatására vettem kézbe a furulyát.

– Milyen felvételek nyomán szaladtál neki?
– Mindenekelőtt egy Tatros-kazettát hallgattam rongyosra, annak hatására szédültem bele a moldvai zenébe. Nem sokkal később pár faluval odébb, Noszvajon az Egyszólam táborban Sáringer Kálmán tanította az első magyarbeci dallamokat. Majd a Gajdos ze-

Idén ősszel ünneplte negyedszázados fennállását a népi kultúra városi továbbélésének, megőrzésének fellegetvára, a Fonó Budai Zeneház. A Mandiner ebből az alkalomból exkluzív sorozatot közöl az intézmény szellemiségét képviselő kulturális szereplőkkel, akik maguk is a közös gyökereinkből táplálkozó magyar és külföldi népzene, a néptánc, az (etno)jazz és a világzenei irányzatok kiváló művelői. A Fonó 25 interjúsorozatot itt olvashatják: https://mandiner.hu/pr-cikk/fono_25_belfold_interjuk

FONÓ
Budai Zeneház
25

nekart vezető Okos Tibi segített sokat, hogy milyen munkamódszerrel lehet precízen megtanulni az öregektől a játékat. Amennyire lehetett, lelassítottam a magnót, igyekeztem visszajátszani, és minél jobban belelendültem, annál jobban visszagyorsítottam, mígnem eljutottam az eredeti sebességig. Másfél hónapig foglalkoztam egyetlen dallammal, de amikor az meglett, lényegében kinyílt a világ.

– A moldvai mellett a gyimesi népzene meghatározó a pályádon. Miért ennek a vidéknek a szonikus hagyománya hatott rád annyira? Miért nem a szűkebb környezetedé?

– Utólag azt látom, engem mindig is a hegyi zenék vonzottak. Legalábbis én így nevezem őket. Mindig erős kötődést éreztem a pásztorember zenéjéhez, pedig ez a zenei világ a néptáncegyüttesen belül is réteg dolognak számított. Később persze rájöttem, hogy vélhetően azért, mert pásztor ősökkel rendelkezem. Amikor a kilencvenes évek végén az öcsémmel Olaszországban utcazenéltem, majdnem megverték minket, hogy mi ez a barbár zene. Miközben a svájci hegyekben sikert arattunk vele. Aztán a népzeneivel párhuzamosan ismerkedtünk meg a blues-zal, ahol szintén a szikárabb, keményebb figurák jöttek be. Muddy Waters lett az isten.

A gimiben akkoriban tombolt a grunge-őrület. Meg később Jimi Hendrix és az általa képviselt keményebb rocksound. A moldvai zenében is ebbe szerettünk bele: amikor először betettük a Tatros-kazettát, elégedetten állapítottuk meg, hogy na, ez végre úgy szól, mint a rockzene.

– Az első években Egerben sokáig tartottatok táncházakat. Milyen elvek mentén tettétek?

– Tizenegy éven át ment ez a klasszikus táncház. Tudni kell, hogy a moldvai zenében egyes táncokhoz egyetlen dallam tartozik, és ha a táncoktató azt harminc percen keresztül tanította, nekünk anynyi időn át azt az egyetlen dallamot kellett játszani. Én már a nyolcadik percnél annyira meguntam, hogy picit belenyúl-

tam a ritmusba, picit a dallamba. Egerben ez egyáltalán nem zavarta a táncosokat. Így indult el az, ami végül a Kerekes Band kialakulásához vezetett. Tartottunk farsangokat, ahol be lehetett öltözni. Barsi Csabi volt a táncházaink házigazdája – karakteres, szerethető, aktív srác –, aki minden buliban benne volt. Amikor először vetődtünk el Budapestre, a táncházasok elborzadtak, hogy miként játszottunk moldvait. Főleg amikor megcsináltuk a Kerekes Dance House Partyt füstgéppel, stroboszkóppal és lekapcsolt lámpákkal. Merthogy senki sem szeret villanyfényben összebújni és smárolni.

– A kezdeti autentikus korszakban jártatok gyűjteni?

– Nagyjából tíz éven keresztül. A legtöbbet Gyimesben – ezek ma megtalálhatók a Zenetudományi Intézet archívumában –, Viktor sokat gyűjtött Fedemesen is. Ezeket a dallamokat töltjük meg a magunk élményeivel. Amikor a faluban egy zenésszel beszélgettünk, rájöttünk, amit hallunk, az az ő története. És a miénk micsoda? Másokét éljük újra? Az ő dalait úgy játsszuk, ahogy ő? Vagy nekünk is van saját történetünk? És az a hiteles?

Mivel nem akartunk más bőrébe bújni, ezt az autentikus vonalat akkor elengedtük.

Tiszteletük azokat, akik táncházat csinálnak, meg szívesen részt veszünk benne, de azok nem mi vagyunk. És szerintem a legnagyobb respekt az, amikor a koncertünk után odajönnek a moldvai furulyások, és meghívják bennünket egy üveg sörre.

Egy jellemző történet: egyszer felkértek, hogy játsszam fel lemezre Pál Pista bácsi egyik nótáját. Gyönyörűen megtanultam, eljátszottam, a végén kaptam belőle egy tiszteletpéldányt. Betettem a lemezt, jött a szám, és egy idő után elbizonytalanodtam. Nem volt jó, ahogy én fújtam? De hát ez Pál Pista bácsi! Szerintem utólag megkérték az öregget, lamentáltam. És mikor már vagy másfél perce hallgattam a felvételt, egyszer egy ap-

**Hangszerek, Tokok,
Kellékek, Javítás**

**Népzenei CD-k teljes választéka
ÓVODÁKNAK, ISKOLÁKNAK
KEDVEZMÉNY**

Cím: Budapest VII., Dohány u. 84.
Bejárat az Almássy utca felől
telefon/fax: 351-3341,
Mobil: 06/30 954-9903, 06/30 399-5042
E-mail és Web Site:
pro@t-email.hu, <http://www.afolk.hu>
Nyitva tartás:
hétfőtől csütörtökig: 10:00-17:30,
pénteken: 10:00-17:00

róságból rájöttem, hogy a szentségit, ez én vagyok, és nem Pista bácsi. Nagyon megijedtem. Hogy nem vagyok én fénymásoló, én inkább a saját életemet szeretném élni, a korábban említett hatásokkal. A saját zenémet szeretném játszani.

– *A Kerekes együttestől hogyan jutunk el a Kerekes Bandig?*

– Folyamatosan tartottuk a táncházakat, közben meg gyűjtöttük azokat a zenei ötleteket, amelyeknek már csak áttételesen volt köze a népzenehez. Ebben mindig partner volt az általam szintén alapítótagnak tekintett Námor Csaba kobzos és Csarnó Ákos brácsás. 2003-ban bevettük Kónya Csaba basszusgitárost (akit 2017-ben Sohajda Péter váltott), Viktor pedig megtanult dobolni (addig gardonon és moldvai dobon játszott). A Kerekes együttest onnantól átneveztük Kerekes Bandre, majd 2005 táján végleg úgy döntöttünk, hogy abbahagyjuk a táncházasdit. Belefáradtunk. Addig tartottuk, amíg élveztük, amíg úgy éreztük, van valami népművelő hatása. Egyikünk sem kottaíró, kottaolvasó ember, igazából szívből, fül alapján zenélünk. Ezért is lényeges, hogy a zenekar ötünk személyiségéből tevődik össze. Mindenki hozta magával a saját zenei és zenén túli érdeklődését. Ez mind kellett ahhoz, hogy a Kerekes Band az legyen, ami most. Úgyhogy 2020-tól már a band szót is elhagytuk. Egyszerűen: Kerekes.

– *Első két albumotokat az amúgy progresszív rockra specializálódott Periferic Records adta ki. Hogyan jött létre ez a kapcsolat?*

– A kiadó karakán, jó kiállású vezetője, Böszörményi Gergely egy népzenei versenyen látott meg minket, talán épp a Fonóban, utána megkeresett, és felajánlotta, hogy szívesen kiadná a bemutatkozó lemezünket. De akkor szólni is benne a rock and roll – tette hozzá. Mi csak néztünk, hogy ő épp azt szeretné, amire mindig is vágytunk, és amitől ebben a szakmában mások mindig is szerettek volna megóvni bennünket. Korábban több népzenei antológián (*Táncházatalálkozó, Új élő népzene*) megjelentünk már, de mindenhol csak a gyimesit kérték. Ekkor két hónap alatt összeraktuk az első saját albumot (*Hungarian Folk Music From Gyimes and Moldva*), ami 2001-ben még Kerekes együttes néven jelent meg, aztán a Tímár-testvérekkel közösen készítettünk egy teljesen autentikus tánc(ház)lemezt (*Fütyül a Masina*, 2003). Ezzel is tudatosítva, hogy vagy énekelt a zene, és akkor

Fotó: Mészáros Zsolt

az ember hallgatja, vagy hangszeres, és akkor táncol rá.

Merthogy mi ezt mindig is tánczene-nek gondoltuk. Majd 2006-ban jött a sok szempontból mérföldkőnek számító *Pimasz*, amit már szerzői kiadásban jelentettünk meg. Azóta is saját kiadásban jelennek meg a lemezeink.

– *A kezdeti Utolsó Óra program mellett alakult ki kötődések a Fonóhoz?*

– Hogyne. A Fonó nekünk sokáig olyan volt, mint később az A38 – a hely, ahová az ember mindenképpen el akar jutni, ahol szeretne minél többször fellépni. A kilencvenes években azt hozta nekünk, mint lehetek a hatvanas évek londoni klubjai a beatben, amikor az egyik sarokban Paul McCartney ücsörgött, a másikban Jimi Hendrix poharazgatott, a harmadikban pedig Pete Townshend és Jimmy Page beszélgetett. A Fonóban akkoriban mi csak ámultunk, hogy já, az ott a Sipos Misi, ott jön Porteleki Laci, amott meg Havasréti Pali és Berecz Andris! Azaz: kamaszkorunk félistenei. Közülük többeket később meghívtunk az egri táncházunkba is. Aztán ahogy ismertek lettünk Budapesten is, sokat léptünk fel a Fonóban is. Ott tartottuk a *Pimasz* lemezbemutató koncertjét, majd a kétezres évek végétől inkább az A38-ra tettük át a székhelyünk. Kivéve a 2016-os, hegyi zenét tartalmazó *Back to Folk*

bemutatóját, amelyen egy kitalált ország, Folkland zenéjét játszottuk. Ehhez tökéletesen illett a Fonó jurtszerű, hagymakupolás színpada. Saját folklandi viseletünkben léptünk fel, a közönségnek folklandi zászlókat osztogatva.

– *A Pimasz óta folyamatosan távolodtok az autentikus népzene felől. Szerinted meddig vihető ez el?*

– Ameddig önazonos velünk. A legmesszebb talán a 2011-es *What The Folk* albumon mentünk, kizárólag saját szerzemények hallhatók rajta, amelyek már nem is a népzeneből merítenek, hanem a rockból, a grunge-ból, Jimi Hendrixből. Az energiaszint mindenképp rock, a hangzásban meg elkerülhetetlen a folk a furulya, a brácsa és a koboz miatt. De mindig is kísérleteztünk, hogy megtaláljunk egy olyan extrém hangzást, ami nem jellemző más zenekarokra. Hendrix abból a szempontból is példakép, ahogy a stúdióban zenélt. Hogy nem abban gondolkodott, hogy azt miként fogja koncerten előadni. Nekünk is van olyan szerzeményünk, amit lehetetlen élőben előadni. Például, amikor kilenc hosszúfuruglával játszom egyszerre. Így a stúdió nekünk fontos laboratórium, kísérletezőhely. Mai napig tart a kísérletezés: nemrég megjött Angliából egy újabb torzítópedál, tehát a mai napig megy a furulya hangzásának fejlesztése.

Jelenleg tizenhat pedálon keresztül megy át, mire megkapja azt a hangszínt, ami én vagyok.

– *A hazai folkélet továbbra sem fogad be titeket? Vagy ma már jobb a helyzet, mint mondjuk tizenöt évvel ezelőtt?*

– Szerintem a szakma már régóta elismer minket. Persze más kérdés, hogy tetszik-e neki a produkciónk vagy sem. A *Pimasz* album a világzenei szakma első számú magazinjában, a *Songlines*-ben *Top of the World Album* minősítést kapott. Huszonöt éve vagyunk a szakmában, ami eleve méltánylandó – hány meg hány zenekar hullott ki mellőlünk! Nemcsak elviseljük, de szeretjük is egymást. Ma is rendszeresen próbálunk. Jó a csapat, jó a közösség. Jó átélni, amikor a fiatal táncházások az első, még autentikus albumokra meghatározó élményként hivatkoznak. És jó megérni, hogy immár huszonöt éve folyamatosan a színpadon lehetünk. Ráadásul olyan remek helyeken léphetünk fel telt házak előtt, mint a Művészetek Palotája, az A38 Hajó vagy éppen a Fonó.

Jávorszky Béla Szilárd
(Mandiner, 2020. november 26.)